

Lei-Document 55

6 DECEMBER 2016

LeiDocument is een uitgave van de Leido Academy

In dit nummer geven we het zgn. consultatieverslag dat op 5 december door OCW is gepubliceerd, met betrekking tot de internetconsultatie voor de nieuwe wetgeving rond de Associate degree. Het verslag geeft een aantal aandachtspunten die zijn meegenomen (of juist niet) in het wetsvoorstel dat nu bij de Raad van State ligt, en verder nog niet openbaar is. Dat zal pas het geval zijn als het commentaar van de RvS is verwerkt en het dan definitieve voorstel naar de Tweede Kamer wordt verstuurd.

Hier dus die aandachtspunten, met van onze kant enig commentaar.

OCW: Consultatieverslag internetconsultatie wet Invoering associate degree-opleiding

(Bron: <https://www.internetconsultatie.nl/wetsvoorstelverzelfstandigingassociatedegree>)

Van 22 juli tot en met 2 september is een conceptversie van het wetsvoorstel Invoering associate degree-opleiding openbaar gemaakt voor internetconsultatie. De internetconsultatie heeft 13 reacties opgeleverd. De reacties zijn afkomstig van burgers, onderwijspecialisten en instellingen voor hoger onderwijs. De respondenten zijn allen positief over het wetsvoorstel. De reacties hebben op onderdelen geleid tot aanvullingen en verduidelijking van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting.

Doorstroom associate degree naar een hbo bacheloropleiding

Een belangrijk punt dat uit de consultatie naar voren kwam is de doorstroom naar een hbo-bacheloropleiding. Verschillende reacties waren gericht op de bepalingen in de conceptversie van het wetsvoorstel die regelden dat de mogelijkheden voor doorstroom naar de hbo-bachelor opgenomen moesten worden in de onderwijs- en examenregeling van de associate degree-opleiding, onder vermelding van de hoogte van het aantal studiepunten waarvoor de associate degree-afgestudeerde kan worden vrijgesteld. De reacties waren voornamelijk gericht op de uitvoerbaarheid van de totstandkoming van afspraken tussen de aanbieder van de associate degree-opleiding en de aanbieders van hbo-bacheloropleidingen die aan een dergelijke vastlegging in het onderwijs- en examenreglement ten grondslag liggen. Daarnaast is uit de reacties op te maken dat door een dergelijke vastlegging in het onderwijs- en examenreglement de mogelijkheid tot aanpassingen in het curriculum van de hbo-bacheloropleiding zou worden belemmerd.

Klopt. Het betekent dat zowel de Ad- als de bacheloropleiding goed in de gaten moet gaan houden wat er over en weer gebeurt. Dat dient niet alleen te gebeuren per opleiding maar ook nog eens per hogeschool waarmee eventuele afspraken zijn gemaakt – en die dan voortdurend moeten worden herijkt. Dat moet sowieso... maar de vraag is dan of het verstandig is om dit vast te leggen in de OER, dus als een soort belofte aan studenten die aan een cohort beginnen, of dat het kan worden neergelegd in aparte afspraken die (uiteeraard) wel een bepaalde status hebben als het gaat om de mogelijkheden die studenten na de Ad hebben.

De reacties zijn aanleiding geweest om de bepalingen aan te passen waarbij het belang van de Ad-afgestudeerden centraal staat. Gedurende het overstapproces naar de hbo-bacheloropleiding hebben op verschillende momenten de aanbieder van de associate degree-opleiding en de aanbieder van de hbo-bacheloropleiding verantwoordelijkheden ten aanzien van de student.

Interessant begrip in dit kader: 'overstapproces'. Het is duidelijk dat hiermee wordt bedoeld het traject dat in een bepaald tijdsgewricht wordt doorlopen om de student die na de Ad direct een Bachelorgraad wil gaan halen, de mogelijkheid te bieden de start van het bachelorprogramma zo

optimaal mogelijk te laten plaatsvinden. Dat kan door de modules van de Ad op de doorlopende leerweg af te stemmen, bepaalde vakken in te bouwen en de eventuele afstudeerrichting binnen het bachelorprogramma goed voor te bereiden. Maar het zal zeker een punt van aandacht zijn vanaf 2018 om met elkaar af te spreken wat het proces inhoudt en wie voor wat mag worden aangesproken hierbij.

Overigens zullen er ook studenten zijn die het afronden van de Ad niet afwachten en al eerder de overstap naar een bachelorprogramma willen en kunnen maken (zoals bijvoorbeeld in de VS op grote schaal gebeurt, bewust vooraf al bezien of gebaseerd op positieve ervaringen tijdens de Ad-studie). Dat zijn aparte gevallen, als overstappers, als zij-instromers bij een bacheloropleiding. Daarvoor zijn geen aparte afspraken nodig, hooguit als ze die overstap na het eerste jaar maken en de Ad en de Bachelor gemeenschappelijke delen kennen.

Tenslotte hebben we ook nog de indirecte doorstuderenden. Zij willen de bachelorgraad halen als ze al een tijd(je) hebben gewerkt op basis van de Ad-competenties. Het is logisch dat zij dan ook toch weer even kijken naar de mogelijkheden die er (toen) waren voor de direct doorgaande studenten, maar voor het overige zullen ze eveneens als zij-instromers bij de bacheloropleiding worden gezien. Dat betekent een persoonlijke beoordeling met betrekking tot het nog te volgen 'Bachelor-na-Ad-programma'.

Het gaat hierbij om een gezamenlijke zorgplicht van de aanbieder van de associate degree-opleiding en de aanbieder van de hbo-bacheloropleiding. Hierbij dient bijzondere aandacht uit te gaan naar mogelijke vrijstellingen voor de afgestudeerde associate degree-studenten en de programatisch aantrekkelijke inrichting van de hbo-bacheloropleiding voor de Ad-afgestudeerden (zie paragraaf 4.4).

We nemen aan dat met 'mogelijke vrijstellingen' wordt bedoeld: 'het aantal studiepunten waarvoor vrijstelling wordt verleend' – want we mogen ervan uitgaan dat, ook gelet op het 'aantrekkelijke Bachelor-na-Ad-programma', het bij verwante voortzettingen niet gaat leiden tot extra studie jaren.

Toevoeging aan de graad Associate degree

Een ander punt dat uit de consultatie naar voren kwam betrof de bepalingen over de toevoeging aan de graad Associate degree. In de conceptversie is opgenomen dat de toevoegingen 'of Arts' en 'of Science' niet van toepassing zijn op de graad Associate degree. Het instellingsbestuur kan de graad Associate degree wel aanvullen met de vermelding van het vakgebied of het beroepenveld waarop de graad betrekking heeft. Uit de reacties is op te maken dat de wettelijke basis voor de toevoeging van een dergelijke vermelding niet correct was weergegeven. Dit is aangepast.

Helder. Het zou zonde zijn als in de graad geen verwijzing naar het werkveld kan plaatsvinden.

Ook is uit enkele reacties op te maken dat de keuze om de toevoegingen 'of Arts' en 'of Science' niet voor de graad Associate degree mogelijk te maken, niet wordt gedeeld.

De reacties geven geen aanleiding om de toevoegingen 'of Arts' en 'of Science' mogelijk te maken voor de graad Associate degree. Deze toevoegingen zijn voorbehouden aan opleidingen vanaf EQF en NLQF niveau 6. Hiermee wordt bovendien aangesloten op de praktijk in andere Europese landen.

Interessante bewijslast: 'de praktijk in andere Europese landen'. We hebben geen weet van die praktijk, ook al omdat er geen echte discussie in dat opzicht binnen Europa heeft plaatsgevonden. De gehele invoering van de Short Cycle HE moet nog in veel landen concreet op gang komen – dus als het vooral gaat om de mogelijkheden die er zijn en moeten komen om ook met een SCHE in andere landen een bachelorgraad te behalen. In de VS is de toevoeging 'of Arts' dan wel 'of Science' heel gewoon... Maar het lijkt ons geen halszaak...

Hoogte collegegeld van een tweede associate degree-opleiding

Een laatste belangrijk punt dat uit de consultatie naar voren kwam betrof de mogelijkheid om een tweede associate degree-opleiding, of een eerste associate degree-opleiding na het behalen van een bachelor-of mastergraad, tegen wettelijk collegegeld te kunnen volgen.

Uit de reacties is op te maken dat sommige partijen willen dat een tweede associate degree-opleiding, of een eerste associate degree-opleiding na het behalen van een bachelor- of mastergraad, gevolgd kan worden tegen wettelijk collegegeld.

Opmerkelijk dat hier twee scenario's in dezelfde zin worden genoemd: het doen van een tweede Ad na het hebben behaald van een bepaalde Ad, en het doen van een Ad na reeds een Bachelor dan wel Master te hebben afgerond.

Die tweede optie is in ieder geval niet door ons naar voren gebracht, aangezien met het hebben verworven van een bachelorgraad op een bepaalde 'virtuele' wijze het Ad-niveau is behaald (en is gepasseerd). Natuurlijk kan iemand die een bacheloropleiding heeft afgerond, ervoor kiezen een bepaalde Ad te gaan doen, maar dan zijn er voldoende mogelijkheden binnen de private sector (en misschien is dan een Hoger Bedrijfsdiploma nog een betere optie, met meer maatwerk).

Jammer is dat deze twee zaken op een hoop worden gegooid, als het gaat om de argumentatie. Het gaat absoluut om verschillende doelgroepen.

De reacties geven geen aanleiding om dit mogelijk te maken. Met dit wetsvoorstel is gekozen om het mogelijk te maken één graad Associate degree, één bachelor- en één mastergraad tegen wettelijk collegegeld te behalen, mits in deze volgorde.

Jammer. Dat van die 'volgorde' is dus wel logisch. Bij het nemen van stappen binnen het systeem is het niet voor de hand liggend om ook een stap naar beneden binnen het bekostigde hoger onderwijs op te nemen met een wettelijk collegegeld.

Het uitgangspunt van het wetsvoorstel is immers dat de associate degree-opleiding een aantrekkelijke optie moet zijn voor jongeren en volwassenen voor wie de duur of het niveau van de hbo-bacheloropleiding een drempel vormt. Het past daarom niet om voor personen met een bachelor- of mastergraad, die hebben bewezen dat die drempel voor hen niet bestond, alsnog een associate degree-opleiding tegen wettelijk collegegeld open te stellen.

Vreemd. Het kunnen kiezen voor: 2 Ad's in plaats van 1 Bachelor (en dan moet daarna voor een Bachelor-na-Ad-programma gewoon instellingscollegegeld op tafel komen) wordt onderuitgehaald door opnieuw de wel te begrijpen route 'Ad-na-Bachelor-programma' als tegenargument te gebruiken (om over een Master maar niet eens te praten).

Verder is het erg teleurstellend dat OCW nog steeds uitgaat van het behalen van een bachelorgraad als het belangrijkste scholingsdoel voor individuen. Het gebruik van een begrip als 'drempel' doet verschrikkelijk veel tekort aan de bewust-kiezenden voor een Ad als een mogelijkheid om een baan op dat niveau te kunnen invullen. Ook wordt voorbijgegaan aan de behoefte op de (toekomstige) arbeidsmarkt aan mensen die meer dan een mbo-4 nodig hebben (ook als ze zelf daarmee tevreden zijn en persoonlijk met het diploma uit de voeten kunnen), een reden voor mbo-4-studenten dan wel werkenden op dat niveau om nadrukkelijk voor de Ad te kiezen als een uitstroomniveau. En dat zijn nu juist degenen die als doelgroep worden gezien voor het doen van een tweede Ad – en juist niet voor de Bachelor omdat die niet altijd relevant is voor de baan en het bedrijf resp. de sector.

Kortom, het is wachten op het moment dat het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gaat, zodat via de politieke weg kan worden geprobeerd om het doen van 2 Ad's tegen wettelijk collegegeld in ruil voor een Ad en Bachelor-na-Ad-programma * alsnog in de wet te kunnen laten opnemen.

* Het betreft dus het programma dat Ad-bezitters moeten doen om de bacheloropleiding te kunnen afronden, nu genoemd in het huidige regime: het resterend programma.